

X. STRESZCZENIE W JĘZYKU POLSKIM

Rola mediów, ze szczególnym uwzględnieniem Internetu, w kształtowaniu zachowań prozdrowotnych

W ostatnich latach obserwuje się systematyczny wzrost udziału mediów w codziennym życiu człowieka. Są one jednym z najczęstszych źródeł informacji zdrowotnej i przekazu dla różnorodnych grup społecznych, stąd tak ważne jest, aby przekazywane w nich informacje były wiarygodne i rzetelne.

Celem pracy była ocena roli informacji związanych ze zdrowiem przekazywanych w mediach, w szczególności w Internecie, na decyzyjność w zakresie zachowań prozdrowotnych.

Postawiono pytania badawcze: Czy respondenci uważają za wiarygodne informacje na temat zdrowia podawane w mediach i Internecie?; Czy istnieje zależność pomiędzy informacjami związanymi ze zdrowiem przekazywanymi w mediach i Internecie, a podejmowaniem zachowań prozdrowotnych w zakresie zachowań zdrowotnych?; Jaka jest ocena satysfakcji z życia respondentów?; Jakie są preferowane zachowania zdrowotne respondentów? oraz Czy istnieje zależność pomiędzy preferowanymi zachowaniami zdrowotnymi a satysfakcją z życia, samooceną stanu zdrowia, częstością korzystania z opieki medycznej, mediów i Internetu, rodzajem preferowanych programów, stron i portali społecznościowych, wiekiem, płcią, miejscem zamieszkania, wykształceniem, stanem materialnym? Postawiono także 5 hipotez badawczych: 1. Respondenci uważają za wiarygodne informacje na temat zdrowia podawane w mediach i Internecie. 2. Istnieje zależność pomiędzy informacjami związanymi ze zdrowiem przekazywanymi w mediach i Internecie, a podejmowaniem zachowań prozdrowotnych w zakresie zachowań zdrowotnych. 3. Respondenci są raczej zadowoleni ze swojego życia. 4. Preferowane zachowania zdrowotne respondentów są przeciętne, a badane korzystają z pomocy medycznej jak tylko zaistnieje taka potrzeba i najczęściej stosują się do zaleceń lekarza. 5. Istnieje zależność pomiędzy preferowanymi zachowaniami zdrowotnymi a satysfakcją z życia, samooceną stanu zdrowia, częstością korzystania z opieki medycznej, mediów i Internetu, rodzajem preferowanych programów, stron i portali społecznościowych, wiekiem, płcią, miejscem zamieszkania, wykształceniem, stanem materialnym.

Badania przeprowadzono po uzyskaniu zgody Komisji Bioetycznej R-I-002/174/2019 Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz Dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, w grupie 333 kobiet studentek kierunków medycznych Wydziału Nauk o Zdrowiu UMB oraz Uniwersytetu Zdrowego Seniora i Uniwersytetu Profilaktyki Psychogeriatrycznej Wydziału Nauk o Zdrowiu UMB. Dobór próby był celowy. Badaniu poddano grupę kobiet z uwagi na fakt, że kobiety są bardziej niż mężczyźni podatne na treści prezentowane w mediach, a studentki kierunków medycznych i uniwersytetów zdrowotnych seniora powinny mieć prawidłowo ukształtowane zachowania prozdrowotne. W badaniu zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem: autorskiego kwestionariusza ankietowego, standaryzowanej Skali Zasobów Materialnych Rodziny (FAS), standaryzowanej Skali Oceny Stopnia Satysfakcji z Życia (SWLS) oraz standaryzowanego Inwentarza Zachowań Zdrowotnych (IZZ). Uzyskane wyniki pozwoliły na potwierdzenie całkowite Hipotez 2 i 3; częściowe potwierdzenie hipotez 4; 5 i 6 oraz brak potwierdzenia hipotezy 1. Umożliwiły także postawienie wniosków: Ankietowane kobiety w większości należały do osób raczej zadowolonych ze swojego życia, prezentowały niski poziom zachowań zdrowotnych, jednak korzystały z opieki medycznej wtedy, kiedy zaistnieje taka potrzeba i starały się stosować do zaleceń lekarza. Badane w większości nie traktowały mediów jako źródła wiarygodnych informacji o zdrowiu. Respondentki uważały, że media mogą przyczyniać się do wzrostu wiedzy medycznej, z dominującą rolą w tej kwestii Internetu i nawet same szukały tam informacji w razie wystąpienia dolegliwości zdrowotnych, chcąc pozyskać wiedzę na temat zdrowego stylu życia lub stosowanych leków. Wykazano zależność pomiędzy preferowanymi zachowaniami zdrowotnymi a satysfakcją z życia, poziomem materialnych zasobów rodziny, samooceną stanu zdrowia i stosowaniem się do zaleceń, a brak zależności z miejscem zamieszkania oraz wykształceniem. Na zachowania zdrowotne preferowane przez ankietowane kobiety miały wpływ informacje zawarte w artykułach czasopism, w programach telewizyjnych, serialach medycznych oraz w portalach społecznościowych, a nie miało korzystanie z informacji ze stron internetowych. Kategorie zachowań zdrowotnych nie zależały w istotny statystycznie sposób od wykorzystywania informacji z portali społecznościowych, medycznych seriali filmowych oraz prasy (za wyjątkiem nawyków żywieniowych), ale zależały od informacji przekazywanych w telewizji, przez Internet (dla obszaru zachowań profilaktycznych i miary sumarycznej IZZ) oraz radio (dla obszaru nastawienia psychicznego).

Postawiono także postulat: W ostatnich latach obserwuje się systematyczny wzrost udziału mediów w codziennym życiu człowieka. Stają się one coraz bardziej jednym

z najczęstszych źródeł informacji zdrowotnej dla różnorodnych grup społecznych. Uzyskane wyniki także wskazują, że nawet studenci kierunków medycznych i seniorzy uczestniczący w zajęciach uniwersytetów zdrowego seniora korzystają z porad medialnych. W związku z tym, mając na uwadze zasięg Internetu i innych mediów oraz ich coraz bardziej mobilny dostęp, w celu skutecznej edukacji zdrowotnej potrzebne wydaje się systematyczne kontrolowanie jego przestrzeni i ciągle uwrażliwienie społeczeństwa na korzystanie jedynie z wiarygodnych informacji. W tym celu konieczne jest współdziałanie pracowników ochrony zdrowia z masowymi środkami przekazu. Media międzynarodowe i lokalne powinny stać się łącznikiem pomiędzy pracownikami ochrony zdrowia a społeczeństwem mającym luki wiedzy w tej dziedzinie i być ważnym sprzymierzeńcem w walce o poprawę kondycji zdrowotnej społeczeństwa. Jednak aby tak się stało, autorytety dziedzin medycznych powinny edukować media, a te dostosować swoją ofertę do oczekiwań społeczeństwa, ale tak, aby móc ją przekazać rzetelnie i w sposób przystępny.